ARREST VAN HET HOF
3 oktober 1985 *

In zaak 214/83,

Bondsrepubliek Duitsland, vertegenwoordigd door M. Seidel, Ministerialrat bij het Bondsministerie van Economische Zaken te Bonn, alsmede door A. Deringer en J. Sedemund, advocaten te Keulen, als gemachtigden, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ter ambassade van de Bondsrepubliek Duitsland,

verzoekster,

ondersteund door

Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie, gevestigd te Düsseldorf, vertegenwoordigd door D. Knopp, advocaat te Keulen, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij J. Loesch, advocaat aldaar,

interveniënte,

tegen

Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur N. Koch en M.-J. Jonczy, lid van haar juridische dienst, als gemachtigden, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij M. Beschel, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

betreffende een beroep tot gedeeltelijke nietigverklaring van de beschikkingen nrs. 83/391/EEG, EGKS, 83/393/EGKS, 83/396/EGKS en 83/399/EGKS van de Commissie van 29 juni 1983, houdende machtiging aan respectievelijk de Belgische, de Franse, de Italiaanse en de Britse regering tot verlening van steun aan bepaalde ijzer- en staalproducenten (PB 1983, L 227, blz. 1, 14, 24 en 36),

wijst

* Procestaal: Duits.

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: Mackenzie Stuart, president, G. Bosco en O. Due, kamerpresidenten, P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot en R. Joliet, rechters,

advocaat-generaal: P. VerLoren van Themaat
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 23 mei 1985,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij verzoekschrift, ingekomen ter griffie van het Hof op 22 september 1983, heeft de Bondsrepubliek Duitsland krachtens artikel 33, eerste alinea, EGKS-Verdrag verzocht om nietigverklaring van de beschikkingen nrs. 83/391, 83/393, 83/396, en 83/399 van de Commissie van 29 juni 1983 inzake de steun die de regering van respectievelijk België, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk voornemens zijn te verlenen aan de ijzer- en staalindustrie of aan bepaalde ijzer- en staalproducenten (PB 1983, L 227, blz. 1, 14, 24 en 36).

2 In repliek heeft verzoekster haar conclusies in dier voege gewijzigd, dat deze thans nog slechts strekken tot gedeeltelijke nietigverklaring van de bestreden beschikkingen. Volgens deze nieuwe formulering vordert verzoekster deze nietigverklaring

— primair, voor zover bij de vier beschikkingen steunmaatregelen verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden verklaard, die niet aantoonbaar noodzakelijk zijn ter verwezenlijking van de herstructurering van de ijzer- en staalindustrie in de vier betrokken Lid-Staten;

— subsidiair, voor zover de voor de vier betrokken Lid-Staten goedgekeurde steunbedragen hoger zijn dan de steunbedragen die tot op 30 september 1982 aan de Commissie waren meegedeeld.

I — De voorgeschiedenis

3 De staalindustrie in de Gemeenschap ondervindt sinds 1973 bijzondere moeilijkheden. Door een combinatie van verschillende factoren, vooral echter overcapaciteit en prijsverval, werd de levensvatbaarheid van vele ondernemingen in deze sector ernstig bedreigd. Om aan deze crisissituatie het hoofd te bieden dan wel de gevolgen ervan te verzachten, zijn een aantal Lid-Staten overgegaan tot steunverlening aan de ijzer- en staalondernemingen.

4 Met het oog op deze ontwikkeling besloot de Commissie tot een reeks maatregelen tot herstructurering van de sector. Daartoe behoorde onder meer de uitwerking van een steunregeling, die de coördinatie op communautair niveau van de door de Lid-Staten toegekende subsidies mogelijk moest maken. Naar de Commissie reeds in 1977 verklaarde, moest deze regeling waarborgen dat de steun aan de ijzer- en staalondernemingen het doel van een grondige herstructurering van de gehele sector zou dienen en niet zou leiden tot een met het gemeenschappelijk belang strijdige vervalsing van de mededinging.

5 In dit kader stelde de Commissie met instemming van de Raad bij algemene beschikking nr. 257/80 van 1 februari 1980 communautaire bepalingen vast voor specifieke steunmaatregelen ten behoeve van de ijzer- en staalindustrie (PB 1980, L 29, blz. 5). In de considerans van de beschikking werd overwogen, dat de met het oog op de aanpassing van de produktiecapaciteit van de ijzer- en staalindustrie aan de verwachte vraag alsmede het herstel van de concurrentiepositie van deze sector noodzakelijke herstructurering de financiële mogelijkheden van bijna alle ijzer- en staalondernemingen te boven ging. Daar het onmogelijk was deze pogingen op te geven zonder het bereiken van de doelstellingen van het EGKS in gevaar te brengen, moest een communautaire regeling in het leven worden geroepen, krachtens welke aan de staalindustrie voor bepaalde nauwkeurig omschreven oogmerken specifieke steun kon worden verleend, mits deze steun de herstructurering zou bevorderen, van beperkte duur en intensiteit zou zijn en niet tot onaanvaardbare vervalsingen van de medinging zou leiden.

6 Deze beschikking is vervangen door algemene beschikking nr. 2320/81 van de Commissie van 7 augustus 1981 tot invoering van communautaire regels voor steun aan de ijzer- en staalindustrie (PB 1981, L 228, blz. 14). Volgens de considerans van deze beschikking is de crisis in de staalindustrie nog verergerd. Daar de vraag naar de meeste staalprodukten terugloopt en de financiële positie van de ondernemingen verder achteruit is gegaan, is de noodzaak van vermindering der capaciteiten en herstel van het concurrentievermogen des te dringender geworden. De herstructurering kan slechts op samenhangende wijze geschieden wanneer een uitgebreid communautair hulpsysteem wordt ingevoerd, dat zowel rekening houdt met de gewijzigde omstandigheden als met de ervaring die bij de toepassing van beschikking nr. 257/80 is opgedaan. Zulk een systeem zou, met behoud van de oude ruime doelstellingen, via de toepassing van strengere regels die een spreiding van de steun over een bepaalde periode beogen, ervoor moeten zorgen dat de herstructurering, met inbegrip van de capaciteitsvermindering, met de door de situatie vereiste spoed wordt uitgevoerd.

7 Beschikking nr. 2320/81 (hierna: de tweede steuncodex) voorziet in een uniforme procedure om vast te stellen, of de steun aan de ijzer- en staalindustrie, ongeacht in welke vorm, verenigbaar kan worden geacht met de goede werking van de gemeenschappelijke markt. Dit is alleen het geval wanneer de steun in de eerste plaats voldoet aan de in artikel 2 van de codex omschreven algemene voorwaarden, waaronder het vereiste dat de betrokken onderneming een herstructureringsprogramma moet uitvoeren en dat na 31 december 1985 geen steun meer wordt betaald. De steun moet bovendien voldoen aan de bijzondere voorwaarden van de artikelen 3 tot en met 7, die naar gelang van het beoogde steuntype meer of minder streng zijn; daarbij wordt in genoemde bepalingen onderscheid gemaakt tussen investeringssteun, sluitingssteun, bedrijfssteun, noodsteun en steun voor research en ontwikkeling.

8 Volgens artikel 8 van de tweede steuncodex moet de Commissie in kennis worden gesteld van elk voornemen tot invoering of wijziging van de in de artikelen 3 tot en met 7 bedoelde steun, en zulks tijdig genoeg om haar in staat te stellen haar opmerkingen te maken. De desbetreffende aanmeldingen moesten uiterlijk op 30 september 1982 bij de Commissie binnenkomen. De betrokken Lid-Staat mag de voorgenomen maatregelen eerst ten uitvoer leggen na goedkeuring door de Commissie en in overeenstemming met de door deze gestelde voorwaarden. Artikel 8 bepaalt voorts, dat de Commissie, voordat zij haar standpunt bepaalt, bij de Lid-Staten advies inwint over de belangrijkste steunvoornemens waarvan zij in kennis is gesteld.

9 Op basis van de tweede steuncodex gaf de Commissie op 29 juni 1983 negen verschillende beschikkingen: de vier bestreden beschikkingen en vijf beschikkingen die respectievelijk tot de Duitse, de Griekse, de Ierse, de Luxemburgse en de Nederlandse regering zijn gericht. In deze negen beschikkingen machtigde de Commissie de negen betrokken Lid-Staten tot toekenning van steun van elk der in de artikelen 3 tot en met 7 van de steuncodex bedoelde typen, met uitzondering van de zogenoemde noodsteun.

10 De negen beschikkingen van 29 juni 1983 hebben tezamen betrekking op steun tot een bedrag van 21,9 miljard Ecu en impliceren voor warmgewalste produkten een verlaging van produktiecapaciteit met 26,7 miljoen ton. De vier bestreden beschikkingen betreffen tezamen een steunbedrag van 7,5 miljard Ecu en een verlaging van produktiecapaciteit met 18,7 miljoen ton.

11 Nadat de Duitse regering herhaaldelijk bedenkingen tegen het steunbeleid van de Commissie had aangevoerd en in het kader van het in de tweede steuncodex geregelde overleg op strikte toepassing van deze beschikking had aangedrongen, stelde zij het onderhavige beroep tot nietigverklaring in. Dit beroep betreft enkel de vier beschikkingen die tot de Belgische, de Britse, de Franse en de Italiaanse regering zijn gericht, daar verzoekster het niveau van de goedgekeurde steunverlening, gemeten aan de verlangde capaciteitsvermindering, onevenredig hoog acht. Deze onevenredigheid zou in het voordeel zijn van de sinds jaar en dag sterk gesubsidieerde ijzer- en staalproducenten in de betrokken Lid-Staten.

12 De Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie, een vereniging van Duitse ijzer- en staalondernemingen, die ten doel heeft de gemeenschappelijke belangen van haar leden te behartigen, treedt op als interveniënte aan de zijde van verzoekster. Zij maakt bezwaar tegen de ongelijke verdeling van de herstructureringslasten door de Commissie in het kader van haar beschikkingen van 29 juni 1983.

II — Ontvankelijkheid

13 Verzoekster concludeert in haar verzoekschrift tot nietigverklaring van de vier bestreden beschikkingen en geeft in overweging dat het Hof, in geval van nietigverklaring, de beginselen en richtlijnen zal aangeven waaraan de Commissie zich

bij de goedkeuring van steun heeft te houden, en voorts de Commissie te gelasten op basis daarvan opnieuw te beschikken.

14 De Commissie betoogt in haar verweerschrift, dat de vordering ten dele niet ontvankelijk is. Sommige middelen zouden geen rechtstreeks verband houden met het gevorderde en verzoekster zou er onder meer over klagen, dat de van haar verlangde capaciteitsvermindering te hoog is, hoewel het beroep niet gericht is tegen de tot de Bondsrepubliek gerichte beschikking nr. 83/392 van 29 juni 1983.

15 In repliek zet verzoekster uiteen, dat zij met haar beroep niet uit is op een geringere capaciteitsvermindering of meer steun voor de Duitse ijzer- en staalindustrie. Zij wenst integendeel te bereiken dat de ijzer- en staalbedrijven in België, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk minder steun krijgen en hun produktiecapaciteit verder moeten verminderen. Daarom heeft verzoekster haar conclusies duidelijkheidshalve in dier voege gewijzigd, dat zij thans strekken tot gedeeltelijke nietigverklaring van de vier bestreden beschikkingen, voor zover de Commissie daarin meer steun heeft toegestaan dan strikt noodzakelijk is ter verwezenlijking van de herstructureringsplannen van de ijzer- en staalindustrie in de vier betrokken Lid-Staten.

16 Verzoekster zet voorts uiteen, dat het oorspronkelijk aangevoerde middel, dat ontleend is aan schending van de in de tweede steuncodex voorziene procedure, in werkelijkheid een subsidiaire vordering is. In repliek vordert zij derhalve subsidiair — voor het geval het Hof de primaire vordering zou afwijzen — de gedeeltelijke nietigverklaring van de vier bestreden beschikkingen, en wel voor zover de Commissie daarbij steun heeft toegestaan tot een bedrag dat hoger is dan het totale bedrag van de steunmaatregelen die tot op 30 september 1982 — volgens artikel 8, lid 1, van de tweede steuncodex, de uiterste aanmeldingsdatum — bij de Commissie waren aangemeld.

17 In dupliek concludeert de Commissie, dat door deze beperking van het gevorderde haar bezwaren tegen de ontvankelijkheid van het beroep zijn weggenomen. De nieuwe formulering van de conclusies doet echter nieuwe ontvankelijkheidsproblemen rijzen, daar een vordering tot nietigverklaring slechts ontvankelijk is wanneer het voorwerp ervan onvoorwaardelijk, duidelijk en definitief is omschreven. Dit is niet het geval met de primaire vordering, waarmee in wezen nietigverklaring wordt gevraagd van dat gedeelte van de bestreden beschikkingen dat het Hof onwettig zou achten; deze vordering is dus volstrekt onbepaald.

18 Ook de subsidiaire vordering is volgens de Commissie niet ontvankelijk, omdat zij geen subsidiair doch een alternatief karakter heeft. Er bestaat immers geen hiërarchie tussen de als primair en als subsidiair aangeduide vorderingen, die in feite twee onderscheiden vorderingen zijn.

19 Het argument dat de primaire vordering wegens onvoldoende precisering niet ontvankelijk is, moet worden afgewezen. Verzoekster heeft in repliek gevorderd, dat de in de bestreden beschikkingen vervatte goedkeuring in zoverre nietig zou worden verklaard als de goedgekeurde steun in verhouding tot de van de betrokken Lid-Staat verlangde herstructurering te hoog is. Verzoekster heeft cijfers overgelegd om te illustreren, hoezeer de verhouding tussen de goedgekeurde steun en de verlangde herstructurering in de vier bestreden beschikkingen verschilt van die in de andere vijf beschikkingen van 29 juni 1983. Door aldus het Hof de vraag voor te leggen of de tweede steuncodex een rechtstreeks verband legt tussen het bedrag van de steun en de verlaging van de produktiecapaciteit, heeft zij een vraag geformuleerd die voldoende nauwkeurig is om door het Hof te kunnen worden onderzocht.

20 Ook het argument van de Commissie tegen de ontvankelijkheid van de subsidiaire vordering kan niet worden aanvaard. Wanneer verzoekster haar tweede vordering aanduidt als „subsidiaire vordering", betekent dit enkel dat zij alleen is ingediend voor het geval de primaire vordering zou worden verworpen. Dit nu is niet in strijd met het Reglement voor de procesvoering.

III — De verhouding tussen de steun en de herstructurering

21 Tot staving van haar primaire vordering beroept verzoekster zich in de eerste plaats op schending van de tweede steuncodex; zij betoogt met name, dat voor de ijzer- en staalbedrijven in België, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk steun is goedgekeurd die veel verder gaat dan noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de verlangde capaciteitsvermindering. Verzoekster beklaagt zich voorts over discriminatie van de niet-gesubsidieerde ondernemingen, in het bijzonder de Duitse, waarvoor een in verhouding tot de goedgekeurde steun veel grotere verlaging van de produktiecapaciteit is voorgeschreven.

22 Een schending van de tweede steuncodex is volgens verzoekster vooral gelegen in de omstandigheid dat de door de Commissie voorgeschreven capaciteitsverminderingen niet toereikend zijn om de Europese ijzer- en staalindustrie weer concurre-

rend te maken, en dat de Commissie steun heeft goedgekeurd die niet door een vooraf vastgesteld herstructureringsplan gerechtvaardigd is. Bij de goedkeuring van steunmaatregelen heeft de Commissie te veel belang gehecht aan regionale en sociale problemen en geen rekening gehouden met de niet-gesubsidieerde capaciteitsverminderingen van bepaalde ondernemingen. De Commissie heeft in onevenredige mate en in strijd met de steuncodex bedrijfssteun goedgekeurd en door de goedkeuring van onevenredig hoge steun mededingingsdistorsies veroorzaakt.

23 In dit verband verwijst verzoekster erop, dat de Commissie van de Duitse ijzer- en staalindustrie een capaciteitsvermindering van 6,01 miljoen ton verlangt in ruil voor steun van in totaal 4,3 miljard Ecu, hetgeen overeenkomt met 720 Ecu per ton capaciteitsvermindering. Wanneer dit criterium voor de Duitse ondernemingen geldt, moet het ook worden toegepast op de ondernemingen in de vier Lid-Staten tot wie de vier bestreden beschikkingen zijn gericht. Daarom moeten deze beschikkingen in zoverre worden nietigverklaard als daarin steun wordt goedgekeurd tot een hoger bedrag dan 720 Ecu per ton capaciteitsvermindering.

24 De discriminatie van de Duitse ondernemingen ten opzichte van die in de vier betrokken Lid-Staten zou des te ernstiger zijn, omdat de Commissie bij de vaststelling van de bestreden beschikkingen geen rekening heeft gehouden met de herstructureringsinspanningen van de Duitse ijzer- en staalindustrie vóór 1980, noch met de aanzienlijke steun die vroeger al aan ondernemingen in de vier betrokken Lid-Staten is verleend. De Duitse ijzer- en staalondernemingen zouden zich al lang vóór 1980 hebben ingespannen om hun overtollige produktiecapaciteit op eigen kosten af te bouwen, ten einde zich tijdig aan de nieuwe marktsituatie aan te passen. Daarentegen zouden de ondernemingen in de vier betrokken Lid-Staten dank zij de hun jarenlang toegekende overheidssteun onrendabele of zelfs verouderde installaties in bedrijf hebben gehouden.

25 Interveniënte betwijfelt de wettigheid van de tweede steuncodex. In ieder geval zou de Commissie in de vier bestreden beschikkingen de haar in die codex verleende bevoegdheden hebben overschreden door goedkeuring te verlenen voor bedrijfssteun die de instandhouding van onrendabele installaties mogelijk maakte, en voor steun aan ondernemingen waarvan het concurrentievermogen na 31 december 1985 zonder overheidssteun niet kon worden gewaarborgd.

26 De Commissie acht de beide argumenten waarop het beroep haars inziens is gebaseerd, niet steekhoudend. In de eerste plaats zouden de ijzer- en staalondernemingen in de vier betrokken Lid-Staten in de bestreden beschikkingen niet anders worden behandeld dan de overige ijzer- en staalondernemingen in de Gemeenschap. In de tweede plaats zou in de tweede steuncodex geen rekenkundig verband worden gelegd tussen het bedrag van de goedgekeurde steun en de omvang van de verlangde capaciteitsvermindering.

27 Vooreerst zou het onmogelijk zijn om in alle Lid-Staten dezelfde maatstaf — van kwantitatieve of andere aard — op eenvormige wijze toe te passen op de verhouding tussen de nog toelaatbare steun en de noodzakelijke capaciteitsvermindering. De tweede codex verplicht de Commissie juist om bij het onderzoek van de aangemelde steunprojecten rekening te houden met verschillende factoren, zoals de omvang van de herstructureringsinspanningen en de regionale en sociale problematiek, die van staat tot staat verschillen. In dit verband wijst de Commissie op de verschillende omvang van de werkloosheid in de verschillende Lid-Staten; zij heeft cijfers over de werkgelegenheid in de ijzer- en staalindustrie overgelegd, waaruit blijkt dat in de jaren 1973/84 binnen de Gemeenschap ongeveer 300 000 werknemers hun arbeidsplaats verloren hebben, waarvan 22 800 in België, 64 700 in Duitsland, 61 000 in Frankrijk, 2 600 in Italië en 132 500 in het Verenigd Koninkrijk.

28 De tweede steuncodex zou weliswaar moeten bijdragen tot de herstructurering van de ijzer- en staalmarkt, daaronder begrepen de vermindering van de produktiecapaciteit, doch zou niet tot doel hebben het capaciteitsoverschot volledig weg te werken. Anders zou de herstructurering alleen op kosten van sterk gesubsidieerde ondernemingen verwezenlijkt worden, hetgeen zou kunnen leiden tot de algehele ondergang van de ijzer- en staalindustrie in bepaalde gebieden van de Gemeenschap. Om haar betoog te verduidelijken, zet de Commissie uiteen, dat van de totale capaciteit voor warmgewalste staalprodukten (168 miljoen ton) 76 miljoen ton door gesubsidieerde ondernemingen wordt geproduceerd; de Commissie en de Raad hebben als doelstelling van de herstructurering voor de periode 1980/85 een capaciteitsvermindering met 30 tot 35 miljoen ton vastgelegd. Men zou moeilijk kunnen verlangen, dat de gesubsidieerde ondernemingen hun produktiecapaciteit voor de helft stilleggen.

29 Ten slotte betoogt de Commissie, dat de beschikkingen van 29 juni 1983 globale beschikkingen zijn betreffende maximale steunbedragen en minimale capaciteitsverminderingen. De toekenning van de in deze beschikkingen goedgekeurde steun

zou afhankelijk zijn van de vervulling van de daarin vastgelegde voorwaarden en verplichtingen, die in het bijzonder betrekking hebben op het herstel van de rentabiliteit van de ondernemingen en de vermindering van hun produktiecapaciteit. Die steun zou door de Lid-Staten pas mogen worden toegekend nadat de Commissie heeft vastgesteld, dat aan die voorwaarden en verplichtingen is voldaan. De steun, en inzonderheid de bedrijfssteun, wordt pas „vrijgegeven" nadat de Commissie een onderzoek heeft ingesteld naar de levensvatbaarheid van de betrokken onderneming met het oog op het herstel van haar concurrentievermogen in samenhang met concrete herstructureringsmaatregelen.

30 In de eerste plaats moet worden vastgesteld, dat verzoekster terecht gewezen heeft op het nauwe verband dat in het kader van de toepassing van het EGKS-Verdrag in crisistijd bestaat tussen de toekenning van steun aan de ijzer- en staalindustrie en de van deze industrie verlangde herstructureringsinspanningen. Artikel 4 EGKS-Verdrag verbiedt „door de Staten verleende subsidies of hulp ..., in welke vorm ook". Daarom kon de Commissie, bij de invoering van een communautaire steunregeling overeenkomstig artikel 95, eerste en tweede alinea, EGKS-Verdrag, waarvan de principiële toelaatbaarheid door de Bondsrepubliek in de onderhavige procedure niet is aangevochten, in geen geval toestaan dat staatssteun werd verleend die niet onontbeerlijk was voor het bereiken van de in het EGKS-Verdrag gestelde doelen en tot concurrentievervalsing op de gemeenschappelijke markt voor ijzer en staal kon leiden.

31 Zoals uit de tweede steuncodex blijkt, zijn de Commissie bij de vaststelling van de algemene beschikking en de Raad bij het verlenen van zijn instemming uitgegaan van de gedachte, dat steunverlening gedurende een beperkte tijd onontbeerlijk was voor het herstel van het concurrentievermogen van de Europese ijzer- en staalindustrie en dat om dit doel te bereiken, een aanzienlijke herstructureringsinspanning van deze industrie en met name een duidelijke vermindering van de produktiecapaciteit noodzakelijk was. Vanuit die gedachte wordt in de tweede steuncodex een duidelijk verband gelegd tussen de steunverlening en de herstructureringsinspanning.

32 Dat de steun voor herstructurering wordt gebruikt en van invloed kan zijn op de vermindering van de produktiecapaciteit, is in het geval van investeringssteun, sluitingssteun en steun voor research en ontwikkeling duidelijker dan in het geval van bedrijfssteun, die volgens artikel 5 van de tweede steuncodex slechts steun is „ter vergemakkelijking van de werking van bepaalde ondernemingen of installaties". Daarbij dient echter in het oog te worden gehouden, dat de toekenning van be-

drijfssteun in artikel 5 afhankelijk is gesteld van zeer strenge voorwaarden, die juist moeten waarborgen dat deze steun voor een bijzondere herstructureringsinspanning wordt gebruikt.

33 Hoewel de tweede steuncodex verband legt tussen herstructurering en steunverlening, blijkt noch uit de bepalingen noch uit de considerans van de desbetreffende beschikking van een precieze kwantitatieve relatie tussen de steunbedragen en de omvang van de capaciteitsvermindering. Met name bevat de tweede codex geen enkel aanknopingspunt voor de opvatting, dat in alle Lid-Staten een vaste relatie moet bestaan tussen de door de Commissie verlangde capaciteitsvermindering en het totale bedrag van de toegekende steun.

34 De Commissie merkt terecht op, dat bij de toepassing van de tweede steuncodex voor de vaststelling van de exacte omvang van de goed te keuren steun niet alleen rekening moet worden gehouden met het aantal tonnen capaciteitsvermindering, doch ook met andere factoren die van gebied tot gebied in de Gemeenschap verschillen, zoals bij voorbeeld de vóór 1980 gedane herstructureringsinspanningen, de door de crisis in de ijzer- en staalindustrie veroorzaakte regionale en sociale problemen, de technische ontwikkeling en de aanpassing van de ondernemingen aan de marktomstandigheden.

35 Het argument, dat de in de bestreden beschikkingen goedgekeurde steun niet evenredig is met de in die beschikkingen voorgeschreven vermindering van de produktiecapaciteit, kan daarom niet worden aanvaard.

36 Het middel ontleend aan ongelijkheid van behandeling, ware alleen gerechtvaardigd indien de bestreden beschikkingen uiteenlopende voordelen zouden hebben meegebracht voor ijzer- en staalondernemingen die zich in dezelfde situatie bevinden, of gelijke voordelen voor ondernemingen die zich in zeer verschillende situaties bevinden. Noch uit het dossier noch uit de behandeling voor het Hof is echter gebleken, dat een van beide gevallen zich in casu voordoet. De Commissie heeft er integendeel juist op gewezen, hoe sterk de situaties verschillen waarin de individuele ondernemingen zich bevinden, en hoe zeer de voorwaarden waaronder deze ondernemingen aanspraak op de goedgekeurde steun kunnen maken, uiteenlopen.

37 Wat met name verzoeksters argument betreft, dat de Duitse ijzer- en staalondernemingen de last van de herstructurering in meer dan evenredige mate te dragen hebben gekregen, moet worden opgemerkt, dat volgens onweersproken cijfers betreffende warmgewalste produkten het aandeel van de Duitse ondernemingen in de produktiecapaciteit van de Gemeenschap in 1986 33,1% bedroeg, tegen 31,6% in 1980. De bijdrage van de Duitse ondernemingen aan de vermindering van de produktiecapaciteit sinds 1980 bedraagt 11,3%, terwijl het gemiddelde voor de Gemeenschap 15,9% bedraagt.

38 Verzoeksters middelen moeten dus ook worden afgewezen voor zover zij gebaseerd zijn op discriminatie van de Duitse ondernemingen ten opzichte van de overige ijzer- en staalondernemingen.

39 De primaire vordering moet mitsdien worden verworpen.

IV — De inachtneming van de termijnen

40 Subsidiair stelt verzoekster, dat inbreuk is gemaakt op artikel 8 van de tweede steuncodex. Zij betoogt hiertoe, dat in de bestreden beschikkingen steun is goedgekeurd voor een totaal bedrag dat ongeveer 7,5 miljard Ecu hoger is dan het totale bedrag van de steunmaatregelen die op 30 september 1982 — ingevolge artikel 8, lid 1, van de tweede codex de einddatum van de aanmeldingstermijn — bij de Commissie waren aangemeld. De Duitse regering zou eerst door de bekendmaking van de beschikkingen van 29 juni 1983 van deze verhoging van de steun kennis hebben gekregen.

41 Volgens verzoekster heeft de Commissie zodoende in tweeërlei opzicht inbreuk gemaakt op de tweede steuncodex: eerst heeft zij zich niet gehouden aan de termijn van artikel 8, lid 1, hoewel dat een vervaltermijn was; en vervolgens heeft zij in strijd met artikel 8, lid 2, van de tweede codex de Lid-Staten de gelegenheid onthouden hun standpunt inzake de na 30 september 1982 aangemelde steunprojecten te bepalen.

42 De Commissie erkent, dat het bedrag van de in haar beschikkingen van 29 juni 1983 goedgekeurde steun hoger is dan het bedrag dat op 30 september 1982 bij haar was aangemeld, en dat zij de Lid-Staten niet heeft verzocht hieromtrent hun

standpunt te bepalen. Ook is het juist, dat krachtens artikel 12, lid 1, van de tweede codex de in artikel 8, lid 1, gestelde termijn slechts kan worden gewijzigd met instemming van de Raad, die zich daarover in casu niet heeft uitgesproken.

43 De termijn van artikel 8, lid 1, van de codex — 30 september 1982 — zou echter een zuivere procedure-termijn zijn, die uitsluitend diende ter bevordering van een efficiënt optreden van de Commissie, en die met name moest verzekeren dat zij voldoende tijd had om de steunprojecten op hun verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt te toetsen. Het rechtskarakter van de aanmeldingstermijn zou slechts kunnen worden bepaald met inachtneming van het doel van artikel 8, lid 1, en het verband van deze termijn met de overige in de codex voorziene termijnen. De echte fatale termijn zou de 1e juli 1983 zijn, omdat ingevolge artikel 2, lid 1, van de codex na die datum geen steun meer mocht worden goedgekeurd.

44 In antwoord op een vraag van het Hof heeft de Commissie meegedeeld, dat de verhoging van het totale steunbedrag in de periode van 30 september 1982 tot 29 juni 1983 geen verband houdt met nieuwe, na eerstgenoemde datum aangemelde projecten, doch met een verhoging door de Lid-Staten van reeds door hen bij de Commissie aangemelde bedragen.

45 De eerste vraag die in dit verband moet worden beantwoord, is of, gelijk verzoekster meent, de in artikel 8, lid 1, vastgestelde aanmeldingstermijn een fatale termijn is in die zin, dat goedkeuring van te laat ingediende steunprojecten uitgesloten is.

46 De door de Commissie te dien aanzien verdedigde opvatting kan niet worden aanvaard. Artikel 12 van de tweede codex bepaalt uitdrukkelijk, dat de in artikel 8, lid 1, gestelde termijnen, evenals die welke zijn voorzien in de artikelen 2, 5 en 6, door de Commissie slechts kunnen worden gewijzigd wanneer een dergelijke wijziging, gezien de ontwikkeling op de markt en het prijspeil der ijzer- en staalprodukten, noodzakelijk is en de Raad daarmee instemt.

47 Hieruit volgt dat de Commissie geen steun mocht goedkeuren wanneer de projecten tot toekenning of wijziging van die steun niet uiterlijk op 30 september 1982 bij de Commissie waren aangemeld.

48 De tweede uitleggingsvraag in verband met artikel 8, lid 1, van de codex is, wat de betekenis is van de uitdrukking „voornemen tot invoering of wijziging van ... steun".

49 De Commissie merkt dienaangaande op, dat zij zich heeft ingespannen zo snel mogelijk tot een beslissing te komen over de verenigbaarheid van de haar voorgelegde herstructureringsplannen met de materiële bepalingen inzake steunverlening, en in het kader van deze procedure overeenkomstig artikel 8, lid 2, het advies van de Lid-Staten in te winnen. In vele gevallen bevatten de door de Lid-Staten aangemelde projecten echter nog geen gegevens over het juiste bedrag van de voorgenomen steun.

50 Het Hof is van oordeel, dat het bij de „voornemens" die uiterlijk op 30 september 1982 bij de Commissie moesten worden aangemeld, gaat om programma's waarin in het kader van een herstructureringsplan het type, het doel en de voorgenomen aanwending van de steun is vastgelegd, doch waarbij het goed te keuren bedrag nog niet nauwkeurig behoefde te worden aangegeven. Weliswaar kan de Commissie zonder over gegevens inzake de omvang van de voorgenomen steun te beschikken, niet vaststellen of die steun verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt, doch kennis van de juiste cijfers is in het eerste stadium van onderzoek van een voornemen om steun te verlenen niet noodzakelijk. Deze cijfers konden dus later worden gepreciseerd.

51 Het feit dat het bedrag van de uiteindelijk door de Commissie goedgekeurde steun hoger is dan het bedrag dat haar tot op 30 september 1982 was meegedeeld, vormt derhalve op zich geen inbreuk op artikel 8, lid 1, van de tweede steuncodex, tenzij de naderhand aangebrachte verhoging verandering heeft gebracht in de aard van de voorgenomen steunmaatregel, zodat het feitelijk uitgevoerde voornemen niet meer overeenstemt met dat wat bij de Commissie was aangemeld. Een dusdanige wijziging van aangemelde voornemens is door verzoekster echter niet gesteld.

52 Met betrekking tot verzoeksters argument, dat de Commissie in strijd met haar verplichting de Lid-Staten niet over de aangemelde projecten heeft geraadpleegd, zij opgemerkt, dat onweersproken vaststaat dat de Commissie met betrekking tot de aanvankelijk gemelde projecten wel overleg heeft gepleegd. Voor het overige heeft de Commissie onweersproken gesteld, dat iedere „vrijgifte" van steun door de Commissie, op grond waarvan de Lid-Staten die steun daadwerkelijk mogen toekennen, eerst na raadpleging van de Lid-Staten op multilaterale bijeenkomsten plaatsvindt. Een dergelijke procedure is niet in strijd met de vereisten van artikel 8, lid 2, van de tweede steuncodex.

53 Mitsdien moet de subsidiaire vordering worden verworpen.

V — Conclusie

54 Op grond van het voorgaande moet het beroep in zijn geheel worden verworpen.

Kosten

55 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen. Aangezien de Bondsrepubliek Duitsland in het ongelijk is gesteld, dient zij in de kosten te worden verwezen. De Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie, die aan de zijde van de Bondsrepubliek Duitsland heeft geïntervenieerd, zal haar eigen kosten hebben te dragen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende:

1) Verwerpt het beroep.

2) Verwijst verzoekster in de kosten; verstaat dat interveniënte haar eigen kosten zal dragen.

Mackenzie Stuart Bosco Due Pescatore

Koopmans Everling Bahlmann Galmot Joliet

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 3 oktober 1985.

De griffier

P. Heim

De president

A. J. Mackenzie Stuart